

Centralni institut za konzervaciju
Internazionale Societa 'di etica e la valutazione nelle arti e delle scienze Serbia

**Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della
Restaurazione di Cesare Brandi**

A margine della riunione scientifica

Scala Università Ca' Foscari Venezia
Venice , Italy, 23 June 2017.

RECENZIJIA NAUČNE IZLOŽBE: *Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della Restaurazione di Cesare Brandi A margine della riunione scientifica,*
autor dr Suzana Polić

Iz dugogodišnjeg uvida u rad Centralnog instituta za konzervaciju, posebno praćenja rada Centra za multidisciplinarna istraživanja, a uz to i uvida u način valorizacije rezultata u inoviranju znanja u oblasti konzervacije, predloženi koncept naučne izložbe potrebno je vrednovati multidiciplinarno obuhvatajući informacijske, metodološke i kulturološke aspekte projekta.

Za naučne krugove koji prate oblast heritologije, izložba koja je predmet ove recenzije, ima svoj tematski začetak u događaju iz maja 2014. godine, kada je u Narodnoj biblioteci Srbije, autorka ove izložbe, dr Suzana Polić, održala predavanje kojim je tematizovala pitanje održivosti *Teorije restauracije* Čezara Brandija u 21. veku. S tim u vezi, smatram da se može oceniti da izložba koja navedenom pitanju dodaje i pitanje različitosti tehnološkog mišljenja na razmeđi vekova, neosporno predstavlja korak dalje u domenu problematizacije bazičnih heritoloških pitanja, od hermeneutike do studija budućnosti.

Sa stanovišta informacijske delatnosti i planiranja znanja, smatram da je u predloženom konceptu najvažniji aspekt metodoloških istraživanja u kojima se istorija nauke, odnosno istorija restauracije, koriste kao polja istraživanja na kojima se ispituju metodološki problemi izazvani ekspanzijom novih tehnologija u 21. veku. Težak zadatak, da se minimalnim sredstvima predstavi presek najvažnijih problema oblasti konzervacije-restauracije, zahtevao je viši nivo apstrakcije i prelazak na teren filozofije nauke, koji je i pravo izražajno polje dr Suzane Polić.

Nekolike izložbe ove autorke i naučni radovi u kojima uvek iznova postavlja hermeneutička pitanja i traži odgovore povezujući naučnu i filozofsku misao kroz vreme, dale su dodatni osnov da se može pratiti na koji način je za vizuelnu postavku izvršena selekcija informacija, kako su odabrani reprezentativni primeri i kako je za jednu strogo naučnu opservaciju izabran materijal koji bi mogao biti pogodan za naučni skup tako širokog opsega, kao što je skup koji u Veneciji organizuje američki *Journal of Arts and Sciences*, kao jedna od najširih platformi u savremenom naučnom izdavaštvu. U skladu sa tim, valjalo je osmisliti koncept primeren za margine ovakvog skupa, na kojem disperzija različitih naučnih oblasti ne ostavlja prostor za užu specijalizaciju.

Imajući u vidu da je autorka ponudila konzistentan naučni pogled, sa razrađenom hipotezom *metodološkog trenutka*, koja nosi kompleks vizuelnih eksplikacija, i čini održivim i lako razumljivim odgovor na pitanje aktuelnosti jedne teorije formulisane u prvoj polovini 20. veka, smatram da je cilj izložbe postignut na najbolji (mogući) način, a s obzirom na osnovni cilj da se unapredi naučni pogled i razumevanje poduhvata Čezare Brandija, istraživača

koji je u teorijskom pogledu uspeo da uzburka mnoge naučne duhove, koji ga i danas u jednakoj meri i osporavaju i glorifikuju.

Izbegavajući ovakvu vrstu određenja, čuvajući se svake neumerenosti i neutemeljene predikcije u odnosu na budućnost *Teorije restauracije*, autorka izložbe dr Suzana Polić, ostvarila je pravu meru transponovanja naučnog i filozofskog promišljanja u vizuelnost. Imajući u vidu navedeno, sam koncept transponovanja, smatram takođe značajnim rezultatom multidisciplinarne opservacije zadatog problema.

U skladu sa navedenim, smatram da naučnu izložbu *Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della Restaurazione di Cesare Brandi A margine della riunione scientifica* autorke dr Suzane Polić, treba podržati, kako zbog integriteta predstavljenog naučnog pogleda, tako i zbog visokog kulturološkog nivoa koji predložena vizuelna eksplikacija odražava.

Andrè Michel Bartu, PhD

Рецензија научне изложбе
*Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della
Restaurazione di Cesare Brandi - A margine della riunione scientifica*¹
аутора др Сузане Полић

Изложба која ће бити уприличена у Венецији јуна 2017. године, на иницијативу италијанског огранка Друштва за етичност и вредновање у култури и науци, а у сарадњи са Централним институтом за конзервацију из Београда, у основи је филозофско-технолошки пројекат ауторке др Сузане Полић, која је научној јавности већ представила више научних изложби овог профила: „О дискурсима херитолошке материје“ у Међународном центру за заштиту културне баштине 2009. године, затим „Bildwissenschaft and Visual Autonomy in Exploration of Vulnerability Cultural Heritage“², у Институту Гоша 2010. године, као и „Heritage Protection in Serbia : the role of the Central institute for conservation“ у Европском парламенту у Стразбуру 2013. године³.

Са искуством наведених пројеката, у којима је примењена методологија која је иначе по први пут интегрално представљена у докторској дисертацији др Сузане Полић, 2007. године⁴, овај пројекат

¹ Технолошко мишљење у 21. веку и наслеђе Теорије реставрације Чезаре Брандија - изложба на маргинама научног скупа, Венеција 2017.

² Полић-Радовановић С., Ристић С., Николић З., Козић М, Београд 2010.

³ Поповић-Живанчевић М, Полић - Радовановић С., Стразбур 2013.

⁴ *Primena lasera u obradi, zaštiti i dijagnosticiranju materijala predmeta kulturne baštine : doktorska disertacija*, Beograd 2007.

фокусира се на значајно дело „Теорија рестаурације“ италијанског истраживача Чезара Брандија, који је својом капиталном студијом утемељио нову научну дисциплину посвећену конзервацији – рестаурацији културног наслеђа. Стога се може говорити о својеврсној надградњи тематике технолошког мишљења 20. века, из перспективе 21. века - из специфичног угла херитологије.

Ауторка тему обрађује визуелном поставком коју с једне стране прати научни рад „The importance of multidisciplinary research in the protection of cultural heritage“⁵ који ће бити презентован на конференцији *International Journal of Arts and Sciences*, а са друге стране каталог изложбе који показује акценте једне сложене и широко захваћене теме, која обухвата информацијске, техничко-технолошке и херитолошке опсервације које је требало преточити у визуелно објашњење и одговор на питање, да ли је основ технолошког мишљења који је поставио Чезаре Бранди у 20. веку, једнако примерен начину технолошког мишљења у 21. веку, са технологијама којих није било када је Бранди стварао своје теоријско дело. Ауторка налази примерен научни ракурс, извлачећи поенту из Брандијевог становишта, да је рестаурација у ствари *методолошки тренутак*.

У 21. веку, како ауторка показује, методолошки тренутак није могуће дефинисати / препознати без његовог технолошког тренутка, што временској дистанци из које се посматра „Теорија рестаурације“, даје нову оптику, примерену времену у којем се посматра наведено дело. У светлу тако постављеног научног концепта изложбе, могуће је сагледати и научни допринос поставке која несумњиво представља нови искорак ка разумевању методолошких и филозофско-технолошких основа које чине могућом науку о заштити наслеђа.

На крају, узимајући у обзир низ наведених специфичности које битно одређују опсег представљања једног аутентичног научног концепта, сматрам да је предложена изложба примерена циљу проблематизације, адекватна захтеваном нивоу експликације и мултидисциплинарном контексту који за тему задаје научни скуп на чијим ће се маргинама изложба и поставити. Стога препоручујем Централном институту за конзервацију и Друштву за етичност и вредновање у култури и науци, да омогући представљање вредног научног подухвата *Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della Restaurazione di Cesare Brandi - A margine della riunione scientifica*, међународној научној јавности у Венецији.

др Зоран Карастојковић

---

⁵ С. Полић, Д. Симеуновић, Венеција 2017.

RECENZLIJA NAUČNE IZLOŽBE dr Suzane Polić
„Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della
Restaurazione di Cesare Brandi - A margine della riunione scientifica“

Naučna izložba predviđena za postavku na marginama konferencije *International Journal of Arts and Sciences* u Veneciji 2017. godine, predstavlja sintezu dve značajne teme, od kojih se prva odnosi na fenomen *tehnološkog mišljenja*, a druga na pojam *metodološkog trenutka* u delu Čezara Brandija, jednog od utemeljivača savremene konzervacije u svetu.

Izložba je koncipirana kao metodološki ogled, u kojem se umetnička dela kontekstualizuju u okvir koji pomera pogled na inherentnost u oblasti konzervacije - restauracije, na način da metodološki ukazuje na bliskost problema koji se mogu javiti u dijagnostici klasičnih dela lepih umetnosti i dijagnostici objekata industrijskog nasleđa, što integralno širi tematski okvir zaštite baštine.

Razmatrajući diferencije mogućih tumačenja *tehnološkog trenutka* u XX veku, autorka svedenim vizuelnim pristupom ukazuje na koji je način iz perspektive filozofije tehnike moguće vizualizovati metodološki izbor u vremenu koje nosi specifikume tehnoloških inovacija. Tematika i način obrade teme bliži su posmatraču čije je obrazovanje tehnološke provenijencije, a manje bliski, ali zato informativniji, za posmatrača koji probleme konzervacije-restauracije posmatra sa stanovišta humanističkog predznanja.

Imajući u vidu da je izložba motivisana naučnim skupom multidisciplinarnog karaktera, te da na marginama ovog skupa nastoji da prikaže poimanje multidisciplinarnosti u spoju umetnosti i novih tehnologija, postavka se može čitati i kao nastojanje da se doprinese metodološkim istraživanjima na generalnom planu kakav promoviše *International Journal of Arts and Sciences*.

Činjenica da će se predložena izložba realizovati po pozivu italijanskog ogranka Društva za etičnost i vrednovanje u kulturi i nauci (Internazionale Societa 'di etica e la valutazione nelle arti e delle scienze), te da je i italijanski naučnik Čezare Brandi bio jedan od delatnika koji je promišljao i o vrednovanju i o etičkim aspektima u domenu restauracije, omogućava da izložba, uz doprinos na svim prethodno navedenim nivoima, pruži i doprinos na planu susreta kultura, u kojem se može videti na koji se način iz perspektive XXI veka mogu afirmisati naučni pogledi prve polovine XX veka.

Imajući u vidu sve navedeno i polazeći od kompleksnosti fenomena kojima je izložba posvećena, zatim analizirajući rezultat koji je autor naučne izložbe, dr Suzana Polić postigla u nastojanju da vizualizuje jednu multidisciplinarnu i dominantno metodološku temu, smatram da je reč o novom doprinosu u tumačenju plauzibilnosti tehnologija u heritologiji, na planu koji je u manjoj meri prisutan u srpskoj naučnoj javnosti, zbog čega je predloženi koncept i interesantniji, te predlažem izdavačima da modus naučnog izložbenog prikaza „Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità

della Teoria della Restaurazione di Cesare Brandi - A margine della riunione scientifica“ podrže.

dr Sanja Petronić

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд
73/75.025.3/4(083.824)
POLIĆ, Suzana, 1964-
Il pensiero tecnologico nel XXI secolo e l'eredità della Teoria della Restaurazione di Cesare Brandi [Elektronski izvor] : a margine della riunione scientifica : Scala Università Ca' Foscari Venezia Venice , Italy, 23 june 2017. / [autore Suzana Polić]. - Beograd : Centralni institut za konzervaciju : Internazionale Societa 'di etica e la valutazione nelle arti e delle scienze, 2017 (Beograd : CIK). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm
Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - "Il lavoro scientifico è stato realizzato nell'ambito del progetto TR 34028 ..." --> kolofon. - Podatak o autorki preuzet iz kolofona. - Tiraž 50.
ISBN 978-86-6179-060-7
COBISS.SR-ID 254750732